

nostjo. Kot vidimo, je torej spolna vzgoja tisto, kar je najbolj nujno in potrebno, zato je zanjo treba skrbeti že v času rednega šolanja. Ker se na starše v tem pogledu ne moremo zanesti popolnoma — moramo naučiti vzgojitelje, kako otrokom različnih starosti dati ustrezno znanje iz spolne vzgoje. Ti vzgojitelji bi morali govoriti o spolnosti v vseh pogledih: od anatomskega do psihološkega pa od fiziološkega do družbenega vidika. Kar se tiče veneričnih obolenj, bi pouk moral vsebovati: znamenja, posledice, način zdravljenja in kdo zdravi venerična obolenja, pravilni in nepravilni odnosi do infekcije in profilakse.

Ko stvari, ki se tičejo spolnosti, ne bodo več zbudile pozornosti, bo medicina zapolnila vrzeli v obravnavanju veneričnih obolenj — posebno še tistih, ki še obstojijo in se tičejo diagnostike in profilakse. Še vedno bomo morali računati s kakšnimi nepredvidenimi primeri. Toda — brezplačno zdravljenje za nepremožne in obvezno zdravljenje za tiste, ki se nočejo zdraviti, ter vsa možna tajnost v primerih, ki se boje družinske jeze, vse to počasi ustvarja klimo, kjer venerična obolenja ne veljajo več za stigmo.

V taki klimi uspešne kooperacije med zdravstvom in pacienti bodo tudi tisti, ki se vsemu navkljub še inficirajo, premagali sramežljivost in poiskali pravočasno zdravniško pomoč.

Izsledki številnih študij kažejo, da so venerična obolenja v glavnem posledica spolne dejavnosti zunaj zakona. Dokler ne bomo uredili zdravih odnosov in življenjskih vrednot na splošno in spolnosti še posebej, ne moremo upati na uspešno reševanje tega problema.

V tem času pa moramo posvetiti vso pozornost zgodnji diagnozi veneričnih obolenj, zdravljenju, iskanju kontaktov in profilaksi, predvsem pa vzgoji o veneričnih boleznih v okviru spolne vzgoje.

Spolna vzgoja v najširšem smislu je samo del splošne vzgoje

Spolna vzgoja ni nekaj ločenega, temveč sestavni del vzgoje k pravilnim človeškim odnosom. Viri, iz katerih človek v svojem življenju črpa spolno vzgojo, so dom, tovariši pri igri, šola in družbeno življenje. Važno vprašanje pa je, kakšne vrste spolne vzgoje bo otrok deležen, kdaj, kdo in na kakšen način mu jo bo posredoval. Edini smo si vsi, da spolne vzgoje otroka ne moremo prepustiti ulici, ker posledice so lahko nepopravljive za vse življenje. Če dobi otrok pravilno stališče do odnosov v družini, ga bo prenesel tudi na skupnost, v kateri živi. S pravilnimi vzgojnimi prijemi doma in v šoli moramo preprečiti, da bi spolni odnos pojmoval kot povsem fizičen doživljaj. Namen spolne vzgoje je v tem, da mladini odkrije smisel za družinsko življenje in za zdrav odnos do spolnih vprašanj.

Vemo tudi, da je biološko medicinski del spolne vzgoje osnova, na kateri gradimo psihološko etični del spolne vzgoje.

Kljub jasnim stališčem, ki jih je do spolne vzgoje zavzela naša družba, pa samo terminus »spolna vzgoja« mnogokrat povzroča nesporazume v pojmovanju in odnosih do tega pojma. Za mnoge je poudarek na spolu, pri čemer povsem

zanemarjajo pojem »vzgoje« in pozabljajo celo, da je pri spolni vzgoji ravno »vzgoja« glavna stvar.

Bistvene spremembe v družbenih odnosih, odprava eksploatacije, socialna osvoboditev človeka, enakopravnost žene, družbeni položaj, ki ga s svojim delom in udejstvovanjem v družbenem samoupravljanju dobiva naš državljan, delitev dohodka po delu, večja produktivnost, vse to nujno deluje na našega človeka in njegov položaj v družbi. Še posebej pa velja to za ženo in njeno mesto v naši družbi, za medsebojne odnose ter odnose med spoloma in ne na koncu na zakon in družino.

Z razvojem socialističnih proizvodnih sil in novih družbenih odnosov sta pogojena tudi bodoči razvoj in izpopolnjevanje etične zavesti ter moralne odgovornosti vsakega državljana, pri čemer se postavlja za najvišji cilj osebna sreča posameznika v družbeni skupnosti. Doseči ta cilj je v naši družbeni stvarnosti toliko lažje, ker so vanj usmerjena prizadevanja naše celotne skupnosti. Seveda pa igra v teh družbenih prizadevanjih važno vlogo tudi vsak posameznik, ker brez njegovega zavestnega sodelovanja ne bo mogoče doseči postavljenega cilja. To sodelovanje pa je v veliki meri odvisno od njegove prosvetljenosti, h kateri spada tudi razgledanost v biološko-medicinskem delu spolne vzgoje.

Vzgoja je prav gotovo ena izmed odgovornih in težkih nalog. Odgovornih ne samo do vzgojnega objekta, temveč do celotne skupnosti. Zato je za uspešen vzgojni proces osnovni pogoj ustrezno znanje, ki ga je treba posredovati, da bi na njegovem temelju lahko gradili vzgojo. To posredovanje znanja, pouk, za katerega dejansko gre, mora temeljiti na sodobnih principih, biti izpeljan po sodobnih metodah ter ob upoštevanju neformalnih skupin prebivalstva, katerim je namenjen, voditi k cilju: vzgojiti prebivalstvo, da bi tako posameznik kot celotna naša skupnost dosegla osebno ravnotežje ter bila hkrati sposobna razvijati in vzdrževati zdrave medosebne odnose v družini in družbi.

Če sprejmemo koncept, da je spolna vzgoja v najširšem smislu samo del splošne vzgoje, spolni odnosi pa samo del odnosov v družini, potem gornja utemeljitev o vzgoji v celoti velja tudi za spolno vzgojo. S tem pa je utemeljena tudi potreba po spolni vzgoji in upravičenost zahteve, ki jo v zvezi s spolno vzgojo postavlja sodobna družba.

Dejstvo je, da postaja vprašanje spolnosti vse bolj osrednji problem nekaterih skupin in družb. Zlasti moramo upoštevati, da *sprememba okolja*, ki je za današnji čas vsakdanji pojav, prav tako mnogo prispeva k porastu erotičnosti v prizadetih skupinah prebivalstva. Dober primer za to trditev so mlade tovarniške delavke in gospodinjske pomočnice, nič manj pa tudi ne dijakinje srednjih šol, ki prihajajo z dežele v mesto. K povečanju erotičnosti v veliki meri pripomore tudi dejstvo, da postaja spolnost vse bolj iskan komercialni predmet množičnih občil (časopisov, literature, filma in v novejšem času tudi televizije).

Boljše in večje možnosti za hitrejšo medsebojno komuniciranje in kontakte so povzročile radikalne spremembe zlasti v *strukturi prebivalstva*, ki je bilo glede na svoj socialni status še do nedavna ostro diferencirano in separirano. Danes se prav te skupine prebivalstva integrirajo v druge in se mešajo z njimi, da so nekatere več ali manj celo že izginile. Ta pomešanost seveda nujno potegne za seboj nivelizacijo moralnih in etičnih načel ter nazorov, ki so bili sicer značilni za posamezne socialne skupine. Posledica te nivelizacije pa je, da se mnogi, zlasti mladi ljudje, čutijo povsem nevezane, zlasti nevezane v spolnih odnosih. Zavore njihovega socialnega razreda, ki so še do nedavna delovale nanje, so povsem popustile.

Zelo važen razlog, ki naravnost zahteva solidne informacije in sistematično spolno vzgojo, je tudi vsesplošna *akceleracija (pospešenost) v telesnem in duševnem razvoju* sodobnega človeka in s tem nujno tudi zgodnje spolne dozorelosti.

In ne nazadnje moramo kot razlog za uvajanje sistematične spolne vzgoje upoštevati vse večje število *zakonskih ločitev*. Vse kaže, da mladi ljudje sklepajo zakone odločno prezgodaj. Prezgodaj tudi, kar zadeva informiranost in vzgojenost na področju spolnosti. Spolna vzgoja mora v tem primeru opraviti važno nalogo. Pripraviti mora mladega človeka na zakon, na življenje v družini, skratka pripraviti ga na vlogo starševstva.

KAKŠEN JE CILJ SPOLNE VZGOJE?

Glavni cilj je usmerjati človekove naravne interese za spolnost tako, da bo vsak posameznik lahko dosegal osebno ravnotežje in bil hkrati zmožen kontaktirati z ljudmi v skladu z zdravimi medsebojnimi odnosi v družini in družbi. *Spolna vzgoja naj nauči spoštovati dostojanstvo drugega spola, usmerjena mora biti zlasti k pripravi za zrelo ljubezen in tovarištvo v zakonu. Spolna vzgoja naj navaja posameznike in celotno našo družbo na pravilne poglede in stališča do problemov spolnosti, na korekcijo zmotnih gledanj, mnenj in vedenja, kar si posamezniki in skupine pridobe pač v erotičnem ter do vprašanj spolnosti nerensnem in neodgovornem ambientu.*

Cilj spolne vzgoje pa je tudi v tem, da se v mladih ljudeh fiksirajo znanstvena stališča do spolnosti, da se iznebijo predsodkov o vsem, kar zadeva spolnost, in da bi se do spolnosti in njenih problemov ponašali na povsem naraven način. Tak odnos do tega problema pomeni važen prispevek k oblikovanju zdrave osebnosti, pri kateri igra spolnost pomemben faktor za vključitev v družbeno življenje ter vzdrževanje srečnih družin, kakršnih si želimo v naši družbi.

KAKŠEN JE PRINCIP SPOLNE VZGOJE?

Spolna vzgoja je del in aspekt splošne vzgoje, zaradi česar od nje ne more biti izolirana. Spolnost pa je sestavni del dozorevajoče in zrele osebnosti.

— Spolna vzgoja pomeni nepretrgan proces, ki se začenja v zgodnji otroški dobi, se nadaljuje v šoli in družbi, v družbenih in strokovnih ter izobraževalnih organizacijah, v tisku, filmu, radiu, televiziji itd.

— Spolno izobraževanje in vzgoja morata temeljiti na stvarnih informacijah, kakršnakoli mistifikacija pa je biološki nesmisel in v našem družbenem sistemu tudi sociološki absurd.

— Spolna vzgoja naj se ne omejuje samo na informacije o določenih funkcijah, pač pa naj človeka pripravlja na harmonično uporabo teh funkcij.

— Spolna vzgoja mora biti progresivna in adaptirana za različne skupine prebivalstva. Upoštevati mora različne standarde in stališča posameznih skupin prebivalstva do tega problema.

— V nekaterih primerih mora spolna vzgoja zajeti vse interesne skupine, npr. otroke, starše in učitelje, da le-ti na temelju enakih informacij in s skupnimi stališči lahko aktivno sodelujejo pri vzgoji otrok in mladine.

— Spolno izobraževanje in vzgoja ne moreta biti diletantska akcija. Ta vzgoja je občutljiv del celotnega vzgojnega procesa in zahteva še posebej usposobljene interpretatorje ter ustrezne metode vzgojnega dela.

— Spolna vzgoja se mora razvijati iz izkušenj in evalvacije, ki naj objektivno ocenjuje uspešnost programov, metod in sredstev za spolno vzgojo in izobraževanje. Nujno je zaradi tega tudi eksperimentalno delo.

— Spolna vzgoja in izobraževanje pomenita kompleksno celoto, v kateri se morajo uveljaviti biološki, psihični, sociološki in emocionalni aspekti. Zato je spolna vzgoja področje pedagoških, psiholoških, zdravstvenih pa tudi socialnih delavcev.

— Spolna vzgoja mora potekati postopoma od enostavnega k težjemu, od znanega k neznanemu.

— Spolne organe in njihove funkcije je edino pravilno obravnavati v popolnem skladu z drugimi organi in biološkim obstojem, spolne odnose pa v skladu z medsebojnimi in družbenimi odnosi. Zato spolna vzgoja ne more biti naloga ene same institucije ali enega samega dela družbe.

— Težišče spolnega vzgajanja in izobraževanja je na vzgojnih in družbenih činiteljih. *Zdravstvo pa je vitalno zainteresirano pri reševanju teh problemov, saj pomenijo važen medicinski del zdravstvenega varstva.*

Iz gradiva Zavoda SRS za zdravstveno varstvo
(Avtorja dr. D. Reja in prof. F. Demšar). J. N.

Problem in preventiva akustične travme

Dr. Zlatko Voglar

Akustična travma je v glavnem bolezen civilizacije. Hitri razvoj industrije in uporaba ogromnih mehaničnih sil v številnih delovnih procesih, hkrati pa angažiranje kemijskih in zdaj že celo atomskih virov energije v tehniki, vse to je aktiviralo problem za sluh tolikanj škodljivega ropota. Vsi ti kompleksni procesi v sodobni tehniki so zelo pogosto vir, v katerem nastaja ropot visoke intenzitete, ki povzroča okvare na slušnem organu. Ta ropot se javlja različno: bodisi z nepretrganim učinkovanjem, bodisi z enkratnim stresom ob nagli eksploziji ali detonaciji, dalje s stopnjevanimi pojavi blast-sindroma ob eksploziji težjega orožja, kakor tudi s povečanim, silnim hrupom, ki ga izzove delovanje sodobnih civilnih in vojaških letal, še posebno pa reaktivnih avionov.

V zgodovini človeštva nam bije v oči dejstvo, da so med vsemi tehničnimi odkritji ravno odkritja kovin in tehnoloških procesov za njih pridobivanje kakor tudi iznajdba smodnika in drugih eksplozivnih snovi vzrok, ki mu pripisujemo krivdo za nastajanje akustične travme v večjem obsegu. Seveda so bile akustične travme znane tudi že pred tem, pred mnogo stoletji, travme, ki so jih povzročale elementarne nesreče in katastrofe, kot npr. grom, potres ipd. Toda šele v eri izredne tehnične ekspanzije na vseh mogočih delovnih področjih od samega začetka industrijske revolucije je nevarnost slušnih okvar tako narasla, da je postala ne le obsežen zdravstveni, temveč tudi nov socialni in tehnični problem.

S tem problemom so se poleg otologov ukvarjali tudi strokovnjaki za medicino dela, pač glede na to, da je danes v sodobni industriji ropot ena od glavnih nevarnosti, ki delovnemu človeku ogrožajo zdravje in delovno sposobnost. Detaljne raziskave Mosingerja, Weila in drugih so pokazale, da ropot z različnimi okvarami